

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku

LGD. 410.002.02.2023

Pani
Marzena Czekaj - Szafranowicz
Dyrektor Zakładu Poprawczego w Gdańsku -
Oliwie

Zakład Poprawczy w Gdańsku - Oliwie
ul. Polanki 122
80-308 Gdańsk

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/051 – Zapewnienie bezpieczeństwa i działalność resocjalizacyjna w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich o okręgowych ośrodkach wychowawczych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zakład Poprawczy w Gdańsku – Oliwie, ul. Polanki 122, 80-308 Gdańsk (dalej: „ZP”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marzena Czekaj – Szafranowicz, Dyrektor Zakładu Poprawczego od 1 września 2018r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Zapewnienie bezpieczeństwa w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich i okręgowych ośrodkach wychowawczych,2. Działalność resocjalizacyjna w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich i okręgowych ośrodkach wychowawczych.
Okres objęty kontrolą	2019 – 2023 do zakończenia czynności kontrolnych ¹ (lata szkolne 2019/2020, 2020/2021, 2022/2023)
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Piotr Lewandowski, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LGD/33/2023 z dnia 26 stycznia 2023 r.2. Agata Bloch, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/34/2023 z dnia 26 stycznia 2023 r.

(akta kontroli str. 1-4)

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że w latach 2019-2023 działalność ZP zorganizowana była w sposób, który pozwalał na zapewnienie bezpieczeństwa w placówce. Zabezpieczenia techniczno – ochronne oraz obsada kadrowa była odpowiednia dla ograniczonego systemu ochrony przewidzianego dla półotwartych resocjalizacyjnych zakładów poprawczych. Corocznie przeprowadzano kontrole okresowe budynków, które każdorazowo wskazywały na ich zadowalający stan, niezagrażający bezpieczeństwu użytkownika. Zadania dotyczące działalności resocjalizacyjnej, realizowane były przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje. Wychowankom zapewniono możliwość udziału w zajęciach o charakterze kulturalno-oświatowym oraz sportowo-rekreacyjnym, a także uczestniczenia w wolontariacie i zdobywania kwalifikacji zawodowych. Dla każdego wychowanka opracowano indywidualny plan resocjalizacji. W dokumentacji wychowanków zamieszczano adnotacje o informowaniu rodziców bądź opiekunów wychowanków postępach w ich resocjalizacji. Ustalone nieprawidłowości dotyczyły m.in. braku izb izolacyjnych, spełniających warunki określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 czerwca 2013 r. w sprawie celi zabezpieczającej i izby izolacyjnej⁴, uzgodnienia po terminie określonym w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 listopada 2022 r. w sprawie sposobu i trybu współdziałania okręgowych środków wychowawczych, zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich z Policją⁵ sposobu zapewnienia bezpośredniej łączności pomiędzy ZP, a Komendą Miejską Policji w Gdańsku, zapisów monitoringu utrwalonych na wideorejestratorach,

¹ Czynności kontrolne zakończono 18 kwietnia 2023 r.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623 (dalej: „ustawa o NIK”).

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. poz. 638.

⁵ Dz. U. poz. 2376, dalej: rozporządzenie w sprawie współdziałania z Policją

które przechowywane były w okresach niezgodnych z ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji⁶, braku rzetelnego dokumentowania w księdze przebiegu służby wykonywanych przez pracowników ochrony kontroli, nieprzekazania do Departamentu Spraw Rodziny i Nieletnich w Ministerstwie Sprawiedliwości⁷, informacji o awarii systemu otwierania krat, poddania wstępnym badaniom lekarskim nieletniego po 48 godzinach od chwili umieszczenia go w izbie adaptacyjnej niezgodnie z ustawą o wspieraniu i resocjalizacji.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zapewnienie bezpieczeństwa w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich i okręgowych ośrodkach wychowawczych

Opis stanu faktycznego

1.1 Zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 sierpnia 2010 r. o utworzeniu Zakładu Poprawczego w Gdańsku - Oliwie⁹ określono limit miejsc w jednostce wynoszący 30 miejsc. ZP był zakładem półotwartym dla chłopców. Liczba nieletnich (wychowanków) przebywających z ZP w okresie objętym kontrolą nie przekraczała dopuszczalnych limitów i wyniosła w dniach 31 marca, 30 czerwca, 30 września i 31 grudnia 2019 – odpowiednio 13, siedmiu, 11, siedmiu i dziewięciu nieletnich. W dniach 31 marca, 30 czerwca, 30 września i 31 grudnia 2020 – odpowiednio dziewięciu, trzech, 12 i dwóch nieletnich. W dniach 31 marca, 30 czerwca, 30 września i 31 grudnia 2021 – odpowiednio 12, 15, 11 i dziewięciu nieletnich. W dniach 31 marca, 30 czerwca, 30 września i 31 grudnia 2022 – odpowiednio 10, 12, dziewięciu i sześciu nieletnich. Na dzień rozpoczęcia kontroli w zakładzie przebywało ośmiu nieletnich¹⁰. W okresie objętym kontrolą liczba nieletnich przebywających w ZP była niższa ww. limity. Na dzień 30 czerwca 2021 r. liczba nieletnich przebywających w ZP wyniosła połowę dopuszczalnego limitu.

(akta kontroli, str. 37-78,79-88)

1.2 W okresie objętym kontrolą z ewidencji ZP skreślono łącznie 37 nieletnich. Przyczyną skreśleń z ewidencji wychowanków do dnia 1 września 2022 r. (oraz po 1 września 2022 r.) było:

- przeniesienie do innego zakładu - czterech nieletnich;
- zwolnienie z zakładu w związku z ustaniem wykonywania środka poprawczego - 14 nieletnich;
- warunkowe zwolnienie z zakładu – dwóch nieletnich;
- umieszczenie w schronisku, areszcie śledczym lub zakładzie karnym – trzech nieletnich (w tym jeden nieletni po dniu 1 września 2022 r.);
- upływu 3 miesięcy nieobecności w zakładzie spowodowanej ucieczką lub nieusprawiedliwionym niepowrotem z pobytu poza zakładem, o którym mowa w art. 252 ust. 1 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich – 14 nieletnich (w tym jeden po dniu

⁶ Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. poz. 1700, ze zm.).

⁷ Dalej: DSRiN

⁸ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Dz.Urz.MS Nr 8, poz. 103.

¹⁰ Stan ewidencyjny wynikający ze stanu wychowanków na dzień 31 marca, 30 czerwca, 30 września i 31 grudnia 2019, 2020, 2021, 2022 i 27 stycznia 2023 (dzień rozpoczęcia czynności kontrolnych) – karty stanu wychowanków wypełnione przez wychowawców pełniących dyżur nocny oraz zgodny z limitami według arkusza organizacyjnego.

1 września 2022 r.). Minimalny okres pobytu nieletnich¹¹ wyniósł 26 dni, natomiast maksymalny 1869 dni.

(akta kontroli, str. 115)

1.3 W wyniku oględzin przeprowadzonych w dniu 17 lutego 2023 r., stwierdzono, że: w ZP znajdowały się dwie izby adaptacyjne oraz jedno pomieszczenie (wskazane jako izba izolacyjna) zlokalizowane na parterze budynku, będące w trakcie remontu. Pomieszczenie izby izolacyjnej znajdowało się na parterze budynku. Nie było wyposażone w meble i sprzęty. Było pomieszczeniem wentylowanym, ogrzewanym i oświetlonym, o powierzchni powyżej 4 m², w którym zamontowano grzejnik zabezpieczony metalową osłoną. W oknie zamontowane były kraty wewnętrzne, natomiast za drzwiami wejściowymi do pomieszczenia znajdowała się metalowa krata. Niefunkcjonowanie w ZP izby izolacyjnej było niezgodne z § 37 ust. 2 pkt 9 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 sierpnia 2022 r. w sprawie funkcjonowania okręgowych ośrodków wychowawczych, zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich¹², co zostało opisane w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli, str.144 – 168)

Izby adaptacyjne zlokalizowano na pierwszym piętrze budynku, za kratą zamykaną zamkiem elektromagnetycznym. Były to wyodrębnione pomieszczenia odpowiadające warunkom pomieszczenia mieszkalnego, tj. wyposażone w krzesło, stolik i łóżko. Ściany i sufit pomalowane były farbą, drzwi - otwierane od zewnątrz. Zapewniono w nich oświetlenie zabezpieczone oprawą. W wydzielonych częściach pomieszczeń umieszczono węzły sanitarne z toaletą i umywalką. W Izbach adaptacyjnych zamontowane były kamery monitoringu oraz domofon.

(akta kontroli, str. 144 -168)

1.4 Na wyposażeniu ZP były dwie pary kajdanek, dwa kaftany bezpieczeństwa, dwa pasy obezwładniające, dwa kaski zabezpieczające. W latach 2019-2023 (do dnia rozpoczęcia kontroli, tj. 27 stycznia 2023 r.). W ewidencji użycia środków przymusu bezpośredniego ZP nie odnotowano wpisów z ich zastosowania.

(akta kontroli, str. 91, 101-102)

1.5 W ZP w izbie przejściowej do 1 września 2022 r. umieszczono łącznie 24 wychowanków (13 w 2019 r., siedmiu w 2020 r., czterech w 2021 r.) oraz trzech w okresie od dnia 1 września 2022 r. do dnia 1 marca 2023 r. (daty badania) w izbie adaptacyjnej. Z przedłożonej w toku kontroli dokumentacji wynika, że w okresie objętym kontrolą nie umieszczano nieletnich w izbie izolacyjnej. W wyniku analizy dokumentacji dotyczącej 12 wychowanków umieszczonych w izbie przejściowej/adaptacyjnej (tj. do 1 września 2022 r. – dziewięciu nieletnich, a od 1 września 2022 r. – trzech nieletnich) ustalono, że czas przebywania nieletnich w izbie przejściowej nie przekraczał limitu określonego w § 44 ust. 2 rozporządzenia z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów karnych i schronisk dla nieletnich¹³, a od 1 września 2022 r. w art. 125 ust. 4 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji, tj. nie dłuższy niż 14 dni.

Księga ewidencji nieletnich umieszczonych w izbie przejściowej, a od 1 września 2022 r. w izbie adaptacyjnej prowadzona była rzetelnie i zawierała wszystkie elementy, o których mowa w § 7 załącznika nr 2 do rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r., (do 1 września 2022 r.). Po 1 września 2022 r. w księgę ewidencji nieletnich umieszczonych

¹¹ Na podstawie wpisu do księgi głównej wychowanków ZP.

¹² Dz. U. poz. 1897 (dalej: rozporządzenie w sprawie ZP z 2022 r.).

¹³ Dz. U. z 2017 r. poz. 487, dalej: „rozporządzenie w sprawie ZP z 2001 r.”.

w izbie adaptacyjnej zawierała elementy określone w § 4 załącznika do rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP z 2022 r.

Badanie zapisów księgi izby przejściowej/adaptacyjnej dotyczących ww. wychowanków wykazało m.in., że ich umieszczenia w izbie były zgodnie z § 44 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. oraz art. 125 ust. 1 pkt 1 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, określającymi przesłanki uprawniające ZP do umieszczenia nowoprzybyłych nieletnich w tego rodzaju izbach. W jednym przypadku wstępne badanie lekarskie wykonano po terminie określonym w art. 125 ust. 3 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji, co zostało opisane w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli, str. 659, 660-674)

1.6 W latach 2019 – 2022 (do 1 września 2022 r.) w ZP doszło do pięciu wydarzeń nadzwyczajnych, odnotowanych w Księdze wydarzeń nadzwyczajnych ZP: dwóch ataków autoagresji ze strony wychowanków powodujących konieczność ich hospitalizacji lub udzielenia specjalistycznej pomocy medycznej¹⁴, jeden przypadek pobicia wychowanka, jeden przypadek groźnego zakłócenia bezpieczeństwa lub porządku w zakładzie oraz jeden przypadek użycia przez wychowanka substancji psychoaktywnej.

Badanie dokumentacji dotyczącej ww. wydarzeń wykazało, że:

- zdarzenia zostały zgłoszone do DSRiN w formie raportów doraźnych oraz arkuszy diagnostycznych, przekazywanych wizytatorom DSRiN, prowadzącym postępowanie wyjaśniające. Cztery raporty doraźne [...] ¹⁵ przesłano w dniu zaistnienia zdarzenia¹⁶, co było zgodne z § 77 rozporządzenia w sprawie ZP, który określa, że Dyrektor niezwłocznie powiadamia Ministerstwo o wydarzeniach nadzwyczajnych. W jednym przypadku informacja o wydarzeniu nadzwyczajnym, przesłana została do MS po 19 godzinach od zaistnienia zdarzenia, co opisane zostało w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości;

- dokumentacja oraz księga ewidencji wydarzeń nadzwyczajnych zawierały informacje wskazane w rozporządzeniu w sprawie ZP z 2001 r.¹⁷, tj. imię i nazwisko wychowanka (nieletniego), daty i godziny wydarzenia nadzwyczajnego, rodzaj oraz miejsca jego wystąpienia, opis wydarzenia, informację pod czyją opieką przebywał wychowanek (nieletni).

Dyrektor w przypadku każdego z wydarzeń nadzwyczajnych, wszczęła postępowanie wyjaśniające, którego wynik przekazano do wizytatora w Ministerstwie Sprawiedliwości (DSRiN) prowadzącego postępowanie wyjaśniające w ww. sprawach. W wyniku przeprowadzonych postępowań działania podjęte przez pracowników oceniono jako prawidłowe.

(akta kontroli, str. 848 - 912)

1.7 W ZP zgodnie z § 105³ rozporządzenia w sprawie ZP, a następnie zgodnie z § 54 ust. 1 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP, obowiązywał ograniczony system ochrony przewidziany dla półotwartych resocjalizacyjnych zakładów poprawczych.

Ochrona ZP realizowana była w systemie zmianowym m.in. przez pracowników ochrony, których obowiązki określono w zakresach czynności. Nadzór nad wychowankami sprawowali również wychowawcy.

Do 1 września 2022 r. liczba pracowników ochrony kształtowała się na poziomie od 12 do 16, a według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. wynosiła 15 osób. Liczba

¹⁴ Przypadki miały miejsce przed 1 września 2021 r.

¹⁵ Treść wyłączono na podstawie art. 5 ust.2 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022, poz.902) ze względu na prywatność osoby fizycznej. Wyłączenia dokonała Agnieszka Solecka – doradca prawny w NIK Delegatura w Gdańsku.

¹⁶ Dwa po dwóch godzinach, jeden po pięciu godzinach, jeden po sześciu godzinach od zaistnienia zdarzenia.

¹⁷ § 9 Załącznika nr 2 do rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r.

pracowników, zatrudnionych na stanowiskach wychowawców realizujących zadania z zakresu ochrony, sprawujących stały nadzór nad nieletnimi w czasie nauki, zatrudnienia lub innych zajęć, wynosiła w poszczególnych latach średnio osiem osób. Do zadań wychowawców należało m.in. przeciwdziałanie zachowaniom mogącym zakłócić bezpieczeństwo lub porządek w zakładzie, przeciwdziałanie negatywnym oddziaływaniom nieletnich wobec innych nieletnich.

(akta kontroli, str. 99, 189 – 294)

1.8 - 1.9 Zasady organizacji ochrony w ZP¹⁸ określał m.in. Plan ochronny z dnia 30 sierpnia 2017 r. W skład planu wchodziły wszystkie wymagane instrukcje, o których mowa w §105⁷ ust. 3 pkt 1-9 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r.¹⁹, a Dyrektor zgodnie z §105⁷ ust. 7 ww. rozporządzenia wyznaczył pracownika, odpowiadającego bezpośrednio za realizację planu. Załącznikami do ww. Planu były dokumenty określone w § 105⁷ ust. 4 pkt 1-4 i ust. 5 rozporządzenia w sprawie ZP. W trakcie kontroli nie przedłożono dokumentów poświadczających fakt aktualizowania nie rzadziej niż raz na kwartał wykazu adresowego pracowników ZP, co opisane zostało w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

Zgodnie z Planem ochrony Dyrektor odpowiadał m.in. za właściwe zabezpieczenie monitorowanego obrazu oraz za właściwe zabezpieczenie i przechowywanie monitoringu przed uszkodzeniem, zniszczeniem lub utratą.

W toku oględzin systemu monitoringu ZP przeprowadzonych w dniu 15 lutego 2023 r. stwierdzono m.in., że ZP nie dysponuje urządzeniem umożliwiającym przechowywanie kopii zapasowych nagrań z monitoringu, a pojemność zapisu rejestratorów obrazu jest sumą pojemności dysków zainstalowanych w tych rejestratorach. Oględziny obrazu rzeczywistego i utrwalonych zapisów systemu monitoringu ZP z dnia 25 stycznia 2023 r. wykazały, że nagrania z kamer monitoringu nie miały charakteru ciągłego. Zapis z kamer inicjowany był w wyniku ruchu w polu obserwacyjnym kamery lub zmian oświetlenia. Nagrania stanowiły zbiór plików odpowiadających poszczególnym sekwencjom zarejestrowanym przez kamery (ruch lub światło).

Zgodnie z wyjaśnieniem Dyrektor rejestratory zainstalowane w serwerowni oraz narzędziowni w budynku warsztatów zabezpieczone są hasłem. ZP nie dysponuje urządzeniem umożliwiającym przechowywanie kopii zapasowych nagrań systemu monitoringu, jednakże zakup odpowiednich urządzeń został zaplanowany niezwłocznie po wybraniu najlepszego dla ZP rozwiązania.

W trakcie kontroli NIK opracowano i przyjęto nowy Plan ochrony ZP²⁰ określający zasady organizacji ochrony, w skład którego wchodziły wszystkie instrukcje wskazane w § 61 ust. 1 pkt 1-10 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP z 2022 r.

Dyrektor wskazała, że w okresie od 1 września 2022 r. do czasu wprowadzenia Planu Ochrony w dniu 1 lutego 2023 r. stosowano wszystkie przepisy wynikające z § 61 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP.

Plan zabezpieczenia ZP, w którym określono m.in. Sposób zapewnienia bezpośredniej łączności pomiędzy ZP a Komendą Miejską Policji w Gdańsku uzgodniono po terminie

¹⁸ Do 31 stycznia 2023 r.

¹⁹ Instrukcja ochronna; instrukcja w sprawie podejmowania działań ochronnych; Instrukcja określająca zasady i sposób doprowadzenia nieletnich na zabiegi medyczne i do lekarzy; Instrukcja ochronna określająca odstępstwa w systemie ochrony, przy czym nie wskazano wprost rodzajów odstępstw od systemu ochrony, a wprowadzono zapis o wydawaniu zarządzeń, które określają te rodzaje; Instrukcja w sprawie sposobu realizacji czynności profilaktycznych; Instrukcja w sprawie wykorzystania środków ochrony osobistej i wzajemnego ubezpieczenia się pracowników w trakcie wykonywania zadań służbowych; Instrukcja w sprawie przekazywania, gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych w wyniku realizacji czynności profilaktycznych; Instrukcja alarmowa; Instrukcja określająca zasady przyjmowania nieletnich do zakładu.

²⁰ Wprowadzony zarządzeniem nr 03/2023 z dnia 1 lutego 2023 r. Dyrektora Zakładu Poprawczego w Gdańsku - Oliwie.

określonym w § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie współdziałania z Policją, co zostało opisane w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli, str. 675 – 824, 1234-1239)

W Planie ochrony obowiązującym od 30 sierpnia 2017 r. do 1 lutego 2023 r. wymieniono posterunki: ochrony zewnętrznej, przy izbach przejściowych, izolacyjnej i izbie chorych w wewnętrznej ochronie ZP. Wskazano również obowiązki pracownika ochrony w wewnętrznej ochronie ZP w warsztatach szkolnych i szkole oraz internacie. W Planie ochrony ZP obowiązującym od 1 lutego 2023 r. wskazano następujące stanowiska ochrony: Kontroli osób wchodzących/wychodzących z terenu zakładu oraz pojazdów wjeżdżających/ wyjeżdżających z terenu zakładu, Szkoła i warsztaty szkolne, Internat, Izba izolacyjna, Izba adaptacyjna, Izba adaptacyjna, Izba chorych, oraz Grupa wychowawcza w godzinach 22:00 – 6:00 – dwa stanowiska.

Podczas przeprowadzonych oględzin obrazu rzeczywistego i utrwalonych zapisów systemu monitoringu ZP w dniu 15 lutego 2023 r. stwierdzono, że nie działają zamki elektromagnetyczne krat zabezpieczających (kraty pozostawały otwarte i niezabezpieczone zamkiem mechanicznym) – wyjścia na dziedziniec z budynku głównego, krata na parterze w korytarzu głównym oraz krata wewnętrzna od wejścia głównego. W trakcie oględzin budynku ZP, budynku warsztatów oraz terenu wokół całego ZP w dniu 17 lutego 2023 r. stwierdzono awarię systemu otwierania/zamykania przejść za pomocą kart zbliżeniowych. Sterowanie zamkami elektromagnetycznymi możliwe było z poziomu przełączników manualnych zlokalizowanych w dyżurce przy wejściu głównym. W chwili oględzin przejścia wewnętrzne pozostawały otwarte.

Dyrektor wyjaśniła, że niezwłocznie po wystąpieniu awarii zamków elektromagnetycznych podjęto działania zmierzające do usunięcia awarii. Zgodnie z opinią techniczną z dnia 10 lutego 2023 r. wystawioną przez firmę zewnętrzną, na okablowaniu kontroli dostępu występowały zakłócenia prądu, co powodowało problemy z komunikacją centrali z modułami wyniesionymi. W związku z powyższym podjęto niezwłocznie decyzję o wykonaniu nowego okablowania centrali alarmowej. O zaistniałej awarii nie powiadomiono MS, gdyż nie stanowiło to zdaniem Dyrektora wydarzenia nadzwyczajnego oraz sytuacji kryzysowej. Niezwłocznie po wystąpieniu awarii zamków elektromagnetycznych uruchomiono system awaryjny, który pozwalał na zamykanie i otwieranie krat z dyżurki. W trakcie trwania czynności kontrolnych część krat bezpieczeństwa pozostawała otwarta, z uwagi na ich serwisowanie. Było to niezbędne do usunięcia awarii. Awaria kontroli dostępu nie miała charakteru ciągłego, co powodowało, że system otwierania krat działał zmiennie, tzn. część doby działał poprawnie, a czasami się zawieszał. W celu zapewnienia bezpieczeństwa uruchomiono system awaryjnego otwierania krat. Zobowiązano również pracowników ZP do wzmożonej czujności oraz obserwacji wychowanków. Informacja o awarii została odnotowana w księdze służby dziennej w dniu 15 lutego 2023 r.

Ponadto w piśmie z dnia 18 kwietnia 2023 r. Dyrektorka wskazała, że prace nad zainstalowaniem nowego okablowania między centralą, a ekspanderami wejść oraz uporządkowaniem okablowania centrali alarmowej zakończyły się 24 lutego 2023 r. W trakcie dodatkowych oględzin w dniu 30 marca 2023 r., stwierdzono m.in. że usunięto awarię systemu otwierania/zamykania krat.

W trakcie ww. oględzin nie stwierdzono innych uszkodzeń zabezpieczenia ochronnego budynków i ogrodzenia. Pracownicy ochrony wykorzystywali wewnętrzny system komunikacji oparty na łączności bezprzewodowej.

(akta kontroli, str. 132-143, 144-168, 173-188, 675-824, 1427-1431)

1.10 W ZP funkcjonował system monitoringu wizyjnego wewnętrznego i zewnętrznego obejmujący miejsca przebywania nieletnich oraz bramy prowadzące na teren przed budynkiem ZP jak również wejście do budynku. Kamery monitoringu zainstalowano również w łazienkach i na korytarzach. Oprócz kamer w skład systemu wchodziły serwery pełniące funkcje rejestratorów, znajdujące się w pomieszczeniu serwerowni

oraz wydzielonym pomieszczeniu warsztatów oraz ekrany umożliwiające bieżącą obserwację obrazu z kamer. Szczegółowy opis systemu zawierający dokładne rozmieszczenie poszczególnych urządzeń zawierał Opis systemu monitoringu wizyjnego w Zakładzie Poprawczym w Gdańsku - Oliwie.

System monitoringu umożliwiał przysłonięcie fragmentu obrazu z kamery w celu uniemożliwienia ukazywania intymnych części ciała nieletniego oraz wykonywanych przez niego intymnych czynności fizjologicznych.

Obraz z monitoringu przekazywany był do pomieszczeń zabezpieczonych przed dostępem osób nieuprawnionych²¹. Pracownicy ochrony obserwowali obraz z kamer rozmieszczonych na terenie ZP, za pośrednictwem monitorów umieszczonych w stanowisku ochrony przy wejściu do budynku ZP. Do wskazanego pomieszczenia przekazywany był obraz z kamer zamontowanych na terenie ZP. W trakcie przeprowadzonych na terenie ZP oględzin nie stwierdzono, że pomieszczenie serwerowni oraz pomieszczenia, w których zainstalowano wideorejestratory, posiadają zabezpieczenia chroniące przed promieniowaniem elektromagnetycznym. W pomieszczeniach, w których zlokalizowano wideorejestratory panowała temperatura taka jak w pozostałych pomieszczeniach bytowych ZP. Nie przechowywano w nich materiałów mogących stanowić bezpośrednie zagrożenie dla działających urządzeń. Wideorejestratory umieszczono w sposób uniemożliwiający dostęp do nich osobom postronnym oraz ewentualne oddziaływanie czynników środowiskowych takich jak: wilgoć, nadmierne nasłonecznienie czy wysoka temperatura.

W ramach kontroli oględzinom poddano wybrany zapis z monitoringu korytarza internatu oraz izby adaptacyjnej. W okresie możliwym do odtworzenia nagrania z pomieszczenia wskazanego jako izba izolacyjna nie była ona używana. W wyniku oględzin ww. zapisów monitoringu nie ujawniono użycia środków przymusu bezpośredniego.

(akta kontroli, str. 132-143)

1.11 W ZP wprowadzono Procedury udzielania zamówień publicznych.²² W okresie objętym kontrolą poszczególne wydatki związane z bezpieczeństwem i ochroną nie przekraczały progu wartościowego²³ zobowiązującego Zakład do stosowania Prawa zamówień publicznych.

(akta kontroli str. 914-1216)

Badaniem kontrolnym²⁴ objęto dwa zamówienia na zakup sprzętu i usług w zakresie bezpieczeństwa i ochrony:

- dostawę kamer, rejestratorów, akcesoriów wraz z montażem na kwotę 60,6 tys. zł brutto²⁵;
- świadczenie usług konserwacji oraz miesięcznych przeglądów systemów (monitoring wizyjny, kontrola dostępu, instalacja antynapadowa, centrala telefoniczna) na kwotę 51,6 tys. zł brutto²⁶;

(akta kontroli str. 104-106, 915-1216)

²¹ Sygnał z kamer przekazywany był do pomieszczenia strażników przy wejściu do ZP oraz poszczególnych rejestratorów obrazu rozmieszczonych na terenie ZP.

²² Wprowadzone zarządzeniami: nr 04/2022 Dyrektora Zakładu Poprawczego w Gdańsku – Oliwie z dnia 10 maja 2022 r. w sprawie wprowadzenia do wewnętrznej regulacji – zaktualizowanego regulaminu z zakresu zamówień publicznych (których wartość bez podatku od towarów i usług jest mniejsza niż 130 tys. zł) oraz nr 05/2022 Dyrektora Zakładu Poprawczego w Gdańsku – Oliwie z dnia 10 maja 2022 r. w sprawie wprowadzenia wewnętrznej regulacji – zaktualizowanego regulaminu z zakresu zamówień publicznych (których wartość bez podatku od towarów i usług jest większa niż 130 tys. zł)

²³ Do 31 grudnia 2020 r. 30 tys. euro, od 1 stycznia 2021 r. 130 tys. zł netto.

²⁴ W okresie objętym kontrolą wydatki na zapewnienie bezpieczeństwa wyniosły 189 tys. zł

²⁵ Umowa z dnia 22 grudnia 2022 r.

²⁶ Umowa z dnia 30 grudnia 2022 r.

Wyżej wskazane wydatki zostały potwierdzone fakturami i poniesione zgodnie z zasadami należytego zarządzania finansami publicznymi (dokonane w sposób celowy, oszczędny, w wysokości ustalonej i ujęte w planie finansowym ZP). Ww. wydatki uzasadniane były potrzebami bezpieczeństwa ZP. Dokonano ich zgodnie z procedurami wewnętrznymi obowiązującymi w ZP, tj. regulaminem udzielania zamówień publicznych w Zakładzie Poprawczym w Gdańsku – Oliwie których wartość nie przekracza 130 000 tys. zł. Zgodnie z regulaminem w obu przypadkach przeprowadzono rozeznanie rynku, które obejmowało co najmniej trzech wykonawców. Do realizacji zamówień wybrano wykonawców, którzy zaoferowali najkorzystniejsze oferty. Wydatki zostały zaewidencjonowane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych²⁷.

(akta kontroli str. 987-994,1117-1124)

1.12 Obiekty budowlane ZP²⁸ objęte były w latach 2019-2022 okresowymi kontrolami (rocznymi), o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane²⁹. W 2022 r. przeprowadzona została ostatnia kontrola pięcioletnia tych obiektów o której mowa w art. 62 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy.

Powyższe kontrole zostały wpisane do ksiąg obiektów budowlanych zgodnie z § 5 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie książki obiektu budowlanego³⁰.

(akta kontroli: 913)

W protokołach z ww. kontroli każdorazowo wskazywano na zadowalający stan budynków, niezagrażający bezpieczeństwu ich użytkowania. Stwierdzone w trakcie przeglądów nieprawidłowości dotyczyły m.in.: zawilgocenia ścian w budynku głównym, korozji pionów w kanalizacji sanitarnej miejskiej, zużytych powłok lakierniczych posadzek w budynku głównym, znacznego stanu skorodowania niektórych złączy krzyżowych i naciągowych oraz zwodów poziomych instalacji leżącej bezpośrednio na pokryciu dachowym budynku warsztatów oraz nierównego podłoża betonowych dróg częściowo popękanych z licznymi ubytkami. Zalecono wykonanie remontu dróg, chodników oraz nawierzchni parkingu.

(akta kontroli, str. 913, 1221-1229)

Dyrektor wyjaśniła, że remont instalacji CO /grzejnikowej/, kanalizacji sanitarnej /miejskiej/, zawilgocenie ścian oraz cyklinowanie zużytych powłok zaplanowano na następne lata w ramach posiadanych środków finansowych na postępowania przetargowe. Budżet na dany rok zatwierdzany jest w I kwartale danego roku. Po tej czynności sporządzany jest plan postępowań powyżej 130 000 zł w odniesieniu do robót budowlanych, w związku z tym nie występuje się o dodatkowe środki, a realizacja przedsięwzięć wydatkowana jest z bieżącego budżetu. Roczny przegląd techniczny budynku głównego sporządzono w ostatnim miesiącu września, co skutkowało brakiem możliwości podjęcia natychmiastowych działań, z uwagi na zabezpieczenie środków w budżecie na remonty ujęte już w planach. W związku z powyższym kolejne etapy remontu zostały przeniesione i zaplanowane do realizacji na 2023 r. Ponadto budynek ZP jest wpisany do rejestru zabytków – przed każdym remontem wymaga uzyskania stosownych decyzji i pozwoleń od podmiotów publicznych, tj. Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz Urzędu Miejskiego – Wydziału Architektury i Urbanistyki, co w znacznym stopniu wydłuża proces administracyjny, który

²⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 513, ze zm., dalej: „rozporządzenie w sprawie klasyfikacji”.

²⁸ Placówka dysponowała pięcioma budynkami tj. budynek główny, warsztatów, hydroforni, budynek wiat stalowych- wiat magazynowych, budynek garaży.

²⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 682.

³⁰ Dz. U. nr 120, poz. 1134 – rozporządzenie obowiązywało do 31 grudnia 2022 r.

jest niezbędny do przeprowadzenia remontów. Ponadto w 2023 r. zaplanowano wykonanie stopek betonowych w celu odsunięcia zwodów poziomych od papy stanowiącej pokrycie dachu budynku warsztatów. Całkowity remont dachu zaplanowano na kolejne lata w ramach posiadanych środków finansowych. Uzgodniono remont drogi z Zarządem Dróg i Zieleni (ze względu na niekorzystne warunki atmosferyczne wizyta została przełożona z dnia 8 marca 2023r. na dzień 15 marca 2023r.).

(akta kontroli, str. 1221-1229)

W okresie objętym kontrolą corocznie przeprowadzano m.in. okresowe kontrole: wyłączników p.poż., przewodów kominowych, dymowych, grawitacyjnych przewodów spaliniowych i wentylacyjnych łączenie z elementami budowlanymi (urządzeniami pomocniczymi) mającymi bezpośredni związek z prawidłowym i bezpiecznym ich funkcjonowaniem. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono nieprawidłowość polegającą na niepoprawnym działaniu wyłączników p.poż. (wyłącznik niesprawny) w budynku głównym (PP2) oraz w budynku warsztatów (PP2). W dniu 29 czerwca 2020 dokonano wymiany dwóch niesprawnych wyłączników p.poż. Aneks do protokołu nr 21/2020 z dnia 7 lipca 2020 r. potwierdziło że zainstalowane wyłącznik p.poż. są sprawne i działają prawidłowo, tj. powodują wyłączenie napięcia w badanych obiektach. Komendant Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej poinformował³¹, że obiekty Placówki nie były uwzględniane w rocznych planach czynności kontrolno-rozpoznawczych, z uwagi na ukierunkowanie prowadzenia czynności na inne grupy obiektów, w szczególności zakłady produkcyjne, budynki mieszkalne wielorodzinne oraz obiekty użyteczności publicznej.

(akta kontroli, str. 913-914, 841)

1.13 Badanie dokumentacji książek przebiegu służby ze stycznia i września poszczególnych lat objętych kontrolą, a także ze stycznia 2023 r. wykazało, że zadania w zakresie ochrony zarówno na zmianie dziennej, jak i nocnej realizowało nie mniej niż dwóch pracowników ochrony, co było zgodne z obowiązującym w ZP Planem Ochrony oraz wymogami § 105³¹ rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. oraz § 57 ust. 1 rozporządzenia, w sprawie ZP z 2022 r.

(akta kontroli, str. 277-294, 297-593, 675-830)

1.14 Zadania w zakresie ochrony ZP, w okresie objętym kontrolą, realizowało od 12 do 16 pracowników ochrony. Zadania w zakresie ochrony zewnętrznej i wewnętrznej ZP określone zostały w ich zakresach czynności.

(akta kontroli str. 99, 189-276)

W Instrukcji ochronnej (obowiązującej od 1 lutego 2023 r.)³², określono wewnętrzny system łączności w skład którego wchodziły: instalacja przyzywowa do alarmowania o zdarzeniach i zagrożeniach, środki łączności przewodowej i bezprzewodowej (telefony stacjonarne, przenośne i radiotelefony).

(akta kontroli, str. 675-744)

Zgodnie z obowiązującą w ZP Instrukcją ochronną, pkt 4 - Stanowiska wchodzące w skład ochrony Zakładu Poprawczego w Gdańsku (do dnia 31 stycznia 2023 r.), ppkt 4.3.2 do obowiązków pracownika ochrony w zewnętrznej ochronie zakładu przy przejęciu zmiany należało w szczególności sprawdzenie stanu zabezpieczeń techniczno-obronnych, sprawdzenie w obecności zdającego liczby kluczy i porównanie ich z wykazem, sprawdzenie ilości i stanu zastępczych źródeł światła, sprawdzenie i zapoznanie się z dokumentacją znajdującą się na dyżurce, przejęcie indywidualnego wyposażenia od pracownika zdającego zmianę, a w szczególności środka łączności,

³¹ Pismo Komendanta Miejskiego Straży Pożarnej w Gdańsku nr PR.0760.2.2023.RG z dnia 13 marca 2023 r.

³² W załączniku nr 4 „System zabezpieczenia elektronicznego zakładu”

alarmowania i zestawu kluczy, wpisywanie do książki przebiegu zmiany stwierdzonych nieprawidłowości przy przejściu zmiany, niezwłoczne zawiadomienie dyrektora zakładu o uchybieniach godzących w bezpieczeństwo zakładu.

(akta kontroli, str. 675-744)

Ponadto do obowiązków pracownika ochrony w czasie pełnienia zmiany w wewnętrznej ochronie należało m.in. kontrolowanie ruchu nieletnich w rejonie posterunku, prowadzenie dokumentacji znajdującej się na posterunku, prowadzenie obserwacji zachowania nieletnich i informowanie przełożonych o zaobserwowanych nieprawidłowościach, dokonywanie obchodów wokół obiektów zakładu.

W przypadku pełnienia dyżuru przy izbach przejściowych, izbach izolacyjnych i izbie chorych, warsztatach szkolnych i szkole do obowiązków strażników należało m.in. codzienne kontrolowanie stanu zabezpieczeń techniczno-ochronnych pomieszczeń, kontrolowanie w nieregularnych odstępach czasu zachowania się nieletnich na terenie zakładu, wpisywania do książki przebiegu zmiany stwierdzonych nieprawidłowości przy przejściu zmiany.

(akta kontroli, str. 190-276)

W wyniku badania zapisów w książkach przebiegu służby (z dwóch miesięcy styczeń i wrzesień z lat 2019-2021 i styczeń 2022 r.), stwierdzono braki w zakresie wpisów dotyczących m.in. nazwisk strażników, ich podpisów oraz przebiegu służby, co opisane zostało w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli, str. 295-593)

Porównanie zapisu monitoringu z zapisem w księdze służby nocnej w dniu 25/26 stycznia 2023 r. wykazało, że zawarte w niej informacje nie odzwierciedlają stanu rzeczywistego, co było działaniem nierzetelnym i opisane zostało w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli, str. 295-299)

1.15 W Zakładzie wprowadzono rozwiązania mające na celu ograniczenie ryzyka rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2. Dotyczyły one m.in. monitorowania stanu zdrowia wychowanków, konieczności przestrzegania dystansu społecznego, dezynfekcji i mycia rąk oraz stosowania środków ochrony osobistej przez pracowników i wychowanków³³.

(akta kontroli, str. 116-131)

Wychowankom zapewniono dostęp do podstawowej opieki medycznej oraz opiekę pielęgniarską. Zapewniono również możliwość odbywania kwarantanny oraz izolacji w izbie chorych ZP. Pracownikom oraz wychowankom zapewniono dostęp do maseczek, rękawiczek jednorazowych, żeli antybakteryjnych oraz zakupiono maty dezynfekcyjne. Od marca 2020 r. do marca 2023 r. wśród wychowanków ZP wystąpił jeden przypadek zakażenia wirusem SARS-CoV-2. Liczba zachorowań na COVID-19 oraz podejrzania zachorowania wśród pracowników kształtowała się następująco: 2020 r. - pięć potwierdzonych przypadków oraz sześć podejrzeń (testy negatywne); 2021 r. - dwa przypadki podejrzania (test negatywny); 2022 r. - dwa potwierdzone przypadki oraz trzy podejrzeń (testy negatywne).

(akta kontroli str. 116-131)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W ZP nie było izb izolacyjnych (wymaganych § 37 ust. 2 pkt 9 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP) spełniających warunki określone w § 6 i 7 rozporządzenia

³³ Zarządzenia Dyrektora Nr.: 9/2020 z dnia 22 maja 2020 r., nr 24/2020 z dnia 10 lipca 2020 r.

Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 czerwca 2013 r. w sprawie celi zabezpieczającej i Izby izolacyjnej³⁴ oraz art. 27 ust. 3 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej³⁵. Zgodnie z § 6 ust. 3 regulaminu organizacyjnego ZP, Dyrektor kierował placówką jednoosobowo, m.in. zapewniał warunki niezbędne do realizacji zadań zakładu poprawczego oraz ponosił odpowiedzialność za całokształt działalności.

Dyrektor wyjaśniła m.in., że w okresie objętym kontrolą nie było konieczności stosowania izby izolacyjnej. W przypadku wystąpienia przesłanek skłaniających do umieszczenia wychowanka w izbie izolacyjnej w czasie remontu, zostałyby wykorzystane dawne oddzielne pomieszczenie mieszkalne (nie będące izbą izolacyjną) spełniające zdaniem Dyrektora warunki pomieszczenia izby izolacyjnej. Dyrektor wyjaśniła ponadto, że w czasie realizacji trzeciej części remontu pierwszego piętra zostanie ono w pełni przystosowane do standardów izby izolacyjnej.

NIK zauważa, że w trakcie kontroli wyżej wskazane pomieszczenie nie zostało wykazane jako izba izolacyjna. Nie znajdowało się ono również w załączniku nr 2 do Planu ochronnego ZP z dnia 30 sierpnia 2018 r. (planu sytuacyjnego ZP w Gdańsku) oraz w załączniku nr 3 do Planu ochrony ZP z dnia 1 lutego 2023 r. (plan sytuacyjny ZP).
(akta kontroli, str. 144-168, 1425-1430)

2. W Instrukcji ochronnej (stanowiącej załącznik do Planu Ochronnego ZP zatwierdzonego w dniu 3 sierpnia 2017 r.) nie aktualizowano wykazu adresowego pracowników ZP, co było niezgodne z § 105⁷ ust. 5 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r., określającym, że załącznik (wykaz adresowy pracowników zakładu lub schroniska) do instrukcji alarmowej jest aktualizowany nie rzadziej niż raz na kwartał.

Osobą odpowiedzialną za powyższą nieprawidłowość była Dyrektor, która zgodnie z § 6 ust. 3 regulaminu organizacyjnego ZP, m.in. zapewniała warunki niezbędne do realizacji zadań zakładu poprawczego, organizowała pracę w ramach działów ZP oraz ponosiła odpowiedzialność za całokształt działalności.

Z wyjaśnień Dyrektor wynika, że aktualizacja wykazu adresowego pracowników, stanowiącego załącznik do instrukcji alarmowej Planu Ochronnego ZP, odbywała się na podstawie zgłaszanych przez pracowników placówki zmian w tym zakresie, specjaliście do spraw kadr i płac, jednakże bez zachowania obowiązku aktualizacji co 3 miesiące

NIK zauważa, że w Planie ochrony ZP z dnia 1 lutego 2023 r. zaktualizowano wykaz adresowy pracowników ZP zgodnie z § 60 ust. 4 rozporządzenie w sprawie ZP z 2022 r.
(akta kontroli, str. 1232 -1239)

3. W trakcie oględzin ZP w dniu 15 lutego 2023 r. stwierdzono awarię systemu otwierania/zamykania przejść za pomocą krat zbliżeniowych. Informacja o niesprawnym systemie otwierania krat w związku z awarią została ujęta w dzienniku służby dziennej w dniu 15 lutego 2023 r. Informacja o zaistniałej awarii nie została przekazana do DSRiN, co było niezgodne z § 68 ust. 2 ww. rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP z 2022 r., zgodnie z którym Dyrektor zakładu zawiadamia niezwłocznie Ministerstwo Sprawiedliwości o wydarzeniach nadzwyczajnych w zakładzie oraz art. 87 pkt 12 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich zgodnie z którym wydarzeniem nadzwyczajnym jest wydarzenie, które spowodowało zagrożenie lub naruszenie bezpieczeństwa młodzieżowego ośrodka wychowawczego, okręgowego ośrodka wychowawczego, zakładu leczniczego dysponującego warunkami wzmocnionego lub maksymalnego zabezpieczenia, zakładu poprawczego lub schroniska dla nieletnich, zdrowia lub życia nieletniego, pracownika tego ośrodka, zakładu lub schroniska lub innej osoby przebywającej na jego terenie.

³⁴ Dz. U. poz. 638.

³⁵ Dz.U. z 2023 r. poz. 202.

Zgodnie z wyjaśnieniem Dyrektor, o zaistniałej awarii nie powiadomiono MS, gdyż nie stanowiło to, w ocenie Dyrektor, wydarzenia nadzwyczajnego. Niezwłocznie po wystąpieniu awarii zamków elektromagnetycznych uruchomiono system awaryjny, który pozwalał na zamykanie i otwieranie krat z dyżurki. W trakcie trwania czynności kontrolnych część krat bezpieczeństwa pozostawała otwarta, z uwagi na ich serwisowanie. Było to niezbędne do usunięcia awarii. Awaria kontroli dostępu nie miała charakteru ciągłego, co powodowało, że system otwierania krat działał zmiennie, tzn. część doby działał poprawnie, a czasami się zawieszał. W celu zapewnienia bezpieczeństwa uruchomiono system awaryjnego otwierania krat. Zobowiązano również pracowników ZP do wzmożonej czujności oraz obserwacji wychowanków. Informacja o awarii została odnotowana w księdze służby dziennej w dniu 15 lutego 2023 r. Ponadto w piśmie z dnia 18 kwietnia 2023 r. Dyrektor, wskazała, że prace nad zainstalowaniem nowego okablowania między centralą, a ekspanderami wejść oraz uporządkowaniem okablowania centrali alarmowej zakończyły się 24 lutego 2023 r. W trakcie dodatkowych oględzin obrazu rzeczywistego i utrwalonych zapisów systemu monitoringu ZP, przeprowadzonych w jednostce w dniu 30 marca 2023 r., stwierdzono, że usunięto awarię systemu otwierania/zamykania krat z użyciem kart/breloków zbliżeniowych.

NIK zauważa, że awaria kontroli dostępu nie miała charakteru zdarzenia jednorazowego, ponieważ już w dniu 10 lutego 2023 r. Zakład uzyskał opinię techniczną wystawioną przez firmę zewnętrzną, że na okablowaniu kontroli dostępu występowały zakłócenia prądu, co powodowało problemy z komunikacją centrali z modułami wyniesionymi. Zdaniem NIK było to wydarzenie nadzwyczajne, ponieważ stanowiło zagrożenie dla bezpieczeństwa ZP.

(akta kontroli, str. 132-143, 169-186, 1425-1430, 1526)

4. Wykonanie wstępnego badania lekarskiego nieletniego (przyjętego do ZP w dniu [...] ³⁶ 2023 r.) w dniu [...] ³⁷ 2023 r., tj. po terminie określonym w art. 125 ust. 3 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji określającego, że nieletniego umieszczonego w izbie adaptacyjnej poddaje się wstępnym badaniom lekarskim niezwłocznie, nie później niż w terminie 48 godzin od chwili umieszczenia nieletniego w izbie adaptacyjnej.

Osobą odpowiedzialną za stwierdzoną nieprawidłowość był Dyrektor, który zgodnie z § 6 ust. 3 regulaminu organizacyjnego ZP, zapewniał warunki niezbędne do realizacji zadań ZP oraz ponosił odpowiedzialność za całokształt działalności.

Z wyjaśnień złożonych przez Dyrektor wynika, że pracownik ambulatorium (pielęgniarka) powiadomiła w dniu [...] ³⁸ 2023 r. współpracującego z zakładem lekarza o przybyciu wychowanka i konieczności wykonania wstępnych badań lekarskich. Ponadto nie wiedziała ona o obowiązku przeprowadzenia wstępnego badania lekarskiego w ciągu 48 godzin od umieszczenia wychowanka w izbie adaptacyjnej. Lekarz przybył do placówki i przeprowadził badanie w dniu [...] ³⁹ 2023 r., tj. po terminie określonym w art. 125 ust. 3 ww. ustawy.

(akta kontroli str. 659-674)

5. Informację o wydarzeniu nadzwyczajnym do DSRiN Dyrektor ZP przekazała po 19 godzinach od zaistnienia zdarzenia. Zgodnie z § 77 ust.1 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r., dyrektor zakładu zawiadamia niezwłocznie Ministerstwo Sprawiedliwości o wydarzeniach nadzwyczajnych w zakładzie. Wydarzenie miało miejsce w dniu [...] ⁴⁰ 2019 r., natomiast informacja o nim została przekazana została do DSRiN-u telefonicznie i mailowo dopiero w dniu [...] ⁴¹ 2019 r. Zgodnie z § 6 ust. 3 regulaminu organizacyjnego ZP, Dyrektor zapewniał m.in. warunki niezbędne do realizacji zadań zakładu poprawczego oraz ponosił odpowiedzialność za całokształt działalności.

³⁶ Jak w przypisie 15.

³⁷ Jak w przypisie 15.

³⁸ Jak w przypisie 15.

³⁹ Jak w przypisie 15.

⁴⁰ Jak w przypisie 15.

⁴¹ Jak w przypisie 15.

Z wyjaśnień złożonych przez Dyrektora wynika, że zgodnie z przyjętą praktyką informacja o wydarzeniu nadzwyczajnym przekazywana jest w formie telefonicznej niezwłocznie po zaistnieniu wydarzenia nadzwyczajnego. W dniu [...] ⁴² 2019 r. wychowanek powrócił z przepustki udzielonej mu w celu udania się do Domu Małego Dziecka w Gdańsku na wolontariat. Z informacji uzyskanej od dyrektora placówki opiekuńczej, nieletni opuścił dom dziecka wcześniej, co wymagało od pracowników zakładu wyjaśnienia sytuacji. W wyniku ustalonych faktów, tj. opuszczenie miejsca wolontariatu bez zgody dyrektora ZP, znalezienie przy nieletnim nieznannej substancji, przyznanie nieletniego, że przyjął substancję psychoaktywną pozwoliło na wykonanie w dniu [...] ⁴³ 2019 r. przez pielęgniarkę badania na obecność substancji psychoaktywnej. Dodatni wynik pozwolił na uznanie, że w dniu [...] ⁴⁴ 2019 r. doszło do wydarzenia nadzwyczajnego w rozumieniu § 2 pkt 12 lit. p rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. Fakt ten przekazano niezwłocznie do MS.

NIK nie podziela powyższej argumentacji, ponieważ nie skorzystano ze wszystkich możliwości przekazania niezwłocznie powyższej informacji. W kierowanych do zakładu pismach w ramach sprawowanego nadzoru DSRiN wskazał dostępne dla dyrektorów kanały komunikacji oraz podkreślał konieczność niezwłocznego przekazywania informacji o wydarzeniach nadzwyczajnych.

(akta kontroli, str. 848-912, 1217- 1231, 1425-1430)

6. Uzgodnienie po terminie określonym w § 13 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sposobu współdziałania z Policją, sposobu zapewnienia bezpośredniej łączności pomiędzy ZP a Komendą Miejską Policji w Gdańsku. Dotychczasowy sposób bezpośredniej łączności zgodnie z § 15 ww. rozporządzenia obowiązywał nie dłużej niż przez 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, tj. do 22 grudnia 2022 r. Konsultacje w sprawie uzgodnień dotyczących sposobu zapewnienia bezpośredniej łączności między ZP a Komendą Miejską Policji przeprowadzono w trakcie rozmowy telefonicznej dopiero w dniu 12 stycznia 2023 r. Osobą odpowiedzialną za stwierdzoną nieprawidłowość był Dyrektor, który zgodnie z § 6 ust. 3 regulaminu organizacyjnego ZP, zapewniał warunki niezbędne do realizacji zadań zakładu poprawczego oraz ponosił odpowiedzialność za całokształt działalności.

Dyrektor wyjaśniła, że zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia dyrektor wraz z komendantem Policji określają w terminie do dnia 15 stycznia każdego roku sposób zapewnienia bezpośredniej łączności między ośrodkiem, zakładem lub schroniskiem a właściwą komendą powiatową (miejską, rejonową) Policji, uwzględniając możliwość użycia najszybszego dostępnego środka łączności. Wskazane w przepisach działania zostały określone w dniu 12 stycznia 2023 r. w trakcie rozmowy telefonicznej dyrektora ZP i zastępcy komendanta miejskiego Policji w Gdańsku i potwierdzone podpisaną przez strony notatką. Opracowanie nowego planu zabezpieczenia ZP wymagało współpracy z komendantem Policji, co dodatkowo wymagało dostosowania się do możliwości czasowych osób współpracujących. Z uwagi na powyższe niepodobnym było opracować i wprowadzić wszystkie nowo obowiązujące dokumenty.

Zdaniem NIK, uzgodnienia w sprawie zapewnienia bezpośredniej łączności między zakładem a właściwą komendą miejską Policji zostały przeprowadzone zbyt późno. W okresie od 23 grudnia 2022 r. do 12 stycznia 2023 r. jednostka nie miała określonych form zapewnienia bezpośredniej łączności między ośrodkiem a właściwą komendą Policji. Dyrektor powołuje się na termin określony w § 5 ust. 1 rozporządzenia, ale przekroczenie terminu dotyczyło pierwszego uzgodnienia sposobu zapewnienia bezpośredniej łączności a ten określony został w § 13 ww. rozporządzenia.

(akta kontroli str. 594-629, 1217-1231)

⁴² Jak w przypisie 15

⁴³ Jak w przypisie 15.

⁴⁴ Jak w przypisie 15.

7. Dyrektor, pomimo obowiązku wynikającego z § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 listopada 2022 r. w sprawie sposobu współdziałania z Policją nie opracowała projektu planu zabezpieczenia na wypadek wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa w terminie określonym w § 14 ww. rozporządzenia, a termin ten upływał 6 grudnia 2022 r. (14 dni od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia), natomiast Dyrektor opracowała projekt planu 8 lutego 2023 r. tj. 57 dni po terminie. Plan Zabezpieczenia zaopiniowany został przez Komendanta Wojewódzkiego Policji w Gdańsku w dniu 21 lutego 2023 r., natomiast zaakceptowany przez Dyrektora Biura Bezpieczeństwa Ministerstwa Sprawiedliwości w dniu 17 marca 2023 r. Wskutek tych działań, przez 23 dni ZP nie miał Planu zabezpieczenia na wypadek wystąpienia zagrożenia.

Dyrektor wyjaśniła, że z uwagi na liczne zadania związane ze zmianą przepisów dotyczących nieletnich, brakiem *vacatio legis* do wprowadzonej ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, opóźnieniami we wprowadzaniu przepisów wykonawczych, a także bieżącym wykonywaniem zadań placówki dokumenty opracowywane były w miarę możliwości czasowych pracowników. Opracowanie nowego planu zabezpieczenia ZP wymagało współpracy z komendantem Policji, co dodatkowo wymagało dostosowania się do możliwości czasowych osób współpracujących. Z uwagi na powyższe niepodobnym było opracować i wprowadzić wszystkie nowo obowiązujące dokumenty.

(akta kontroli, str. 594-629, 1217-1231)

8. W księdze dziennej przebiegu służby strażnika nie odnotowano wydarzeń, w które zaangażowane były właściwe miejscowo Komenda Miejska Policji, Pogotowie Ratunkowe i Straż Pożarna. W zdarzeniach z dnia [...] ⁴⁵ 2019 r. i [...] ⁴⁶ 2020 r. brało udział Pogotowie Ratunkowe, natomiast w zdarzeniu z dnia [...] ⁴⁷ 2019 r. brała udział Policja. Osobą odpowiedzialną za powyższą nieprawidłowość była Dyrektor, która zgodnie z § 6 ust. 3 Regulaminu organizacyjnego ZP zapewniała warunki niezbędne do realizacji zadań ZP oraz ponosiła odpowiedzialność za całokształt działalności.

Dyrektor wskazała, że podczas rozmowy wyjaśniającej pracownicy ochrony pełniący służbę we wskazanych dniach z uwagi na upływ czasu nie byli w stanie odtworzyć przebiegu zdarzeń. W ramach postępowania wyjaśniającego Dyrektor wystosowała pisma do pracowników ochrony pełniących służby w podanych dniach z prośbą o wyjaśnienie powodu nieodnotowania udziału służb w zdarzeniu na terenie ZP (z wyłączeniem pracowników, którzy już nie pracowali w ZP oraz jednego, który przebywał na długotrwałym zwolnieniu lekarskim). W ramach działań naprawczych wystosowano do wszystkich pracowników pisma zobowiązujące ich do dokonywania wpisów w księdze przebiegu służby zgodnych z obowiązującymi przepisami.

Zdaniem NIK, Dyrektor nie sprawowała należytego nadzoru nad sposobem prowadzenia dziennej księgi przebiegu służby strażnika.

(akta kontroli, str. 295-593, 1217-1231)

9. W trakcie oględzin obrazu rzeczywistego i utwalonych zapisów systemu monitoringu ZP, przeprowadzonych w dniu 15 lutego 2023 r., stwierdzono, że:

- a. w Rejestratorze nr 5 w budynku warsztatów, najstarsze zarejestrowane nagranie było z dnia 02 listopada 2021 r. (zapis przechowywany powyżej 90 dni co było niezgodnie z art. 121 ust. 9 pkt 2 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji);
- b. w Rejestratorze nr 6 w budynku warsztatów, najstarsze zarejestrowane nagranie było z dnia 28 września 2021 r. (zapis przechowywany powyżej 90 dni co było niezgodnie z art. 121 ust. 9 pkt 2 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji);
- c. w Rejestratorze nr 2 w budynku głównym ZP w serwerowni, nagranie z dnia 3 lutego 2023 r. (z kamery nr 3 - łazienka III grupy), przedstawiało widok na prysznic,

⁴⁵ Jak w przypisie 15.

⁴⁶ Jak w przypisie 15.

⁴⁷ Jak w przypisie 15.

używane przez wychowanków ZP, bez zaczerwienia obszaru obejmującego prysznic (był to obszar, gdzie wychowankowie poruszali się bez okrycia wierzchniego i bielizny) oraz nagranie z dnia 15 lutego 2023 r. (z kamery nr 3 – łazienka III grupy), przedstawiające widok nagrywany bez zaczerwienia, pomimo naniesienia zaczerwienia na obrazie podglądu na żywo. Nagranie z kamery nr 29 – łazienka, widok nagrywany był bez zaczerwienia pomimo zaczerwienia naniesionego analogicznie jak w przypadku kamery nr 3 (był to stan niezgodny z art. 121 ust. 4 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji);

- d. w Rejestratorze 2 w budynku serwerowni w budynku główny ZP najstarsze zarejestrowane nagranie było z dnia 5 stycznia 2023 r. (okres zapisów krótszy niż 60 dni co było niezgodne z art. 121 ust. 9 pkt 2 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji).

Osobą odpowiedzialną za stwierdzoną nieprawidłowość był Dyrektor, który zgodnie z § 6 ust 3 Regulaminu organizacyjnego zapewniał warunki niezbędne do realizacji zadań zakładu poprawczego oraz ponosił odpowiedzialność za całokształt działalności. Zgodnie z wyjaśnieniem Dyrektor, ZP współpracował w zakresie obsługi monitoringu z firmą zewnętrzną. W trakcie wyjaśniania wskazanych ww. sytuacji ustalono, że wynikają one z błędu pracownika ww. przedsiębiorstwa. W związku z zaistniałą sytuacją wprowadzono następujące działania zaradcze: w dniu 16 lutego 2023 r. podpisano aneks do umowy nr 09/12/22/U z dnia 30 grudnia 2022 r. obejmujący m.in. miesięczne przeglądy systemów (monitoring wizyjny, kontrola dostępu, instalacja antynapadowa, centrala telefoniczna) polegający m.in. na:

- kontroli obrazu z kamer (zmiany pola widzenia ustawienia ostrości, okresowego czyszczenia obudów):

- kontroli poprawności i czasu zapisu rejestratorów do kamer (test bazy danych zapisów, sprawdzeniu jakości czasu nagrań).

Dyrektor wydał zarządzenie nr 08/2023 z dnia 3 marca 2023 r. w sprawie kontroli dokonywania zapisów monitoringu w Zakładzie Poprawczym w Gdańsku - Oliwie.

W trakcie dodatkowych oględzin obrazu rzeczywistego i utrwalonych zapisów systemu monitoringu ZP, przeprowadzonych w dniu 30 marca 2023 r., stwierdzono, że najstarsze zapisy obrazu utrwalone na rejestratorach przechowywane były na informatycznym nośniku danych przez okres co najmniej 60 dni od dokonania zapisu, nie dłużej niż przez 90 dni od dokonania zapisu, zgodnie z art. 121 ust. 9 pkt 2 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji.

Potwierdzono również uzupełnienie brakujących masek w nagraniach łazienek oraz usunięto awarię systemu otwierania/zamykania krat z użyciem kart/breloków zbliżeniowych.

Działając na podstawie art. 51 ust. 1 ustawy o NIK poinformowano kierownika jednostki o możliwości wystąpienia zagrożenia dla życia i zdrowia w związku ze stwierdzonym w trakcie oględzin zapisu rzeczywistego i utrwalonych zapisów systemu monitoringu w dniu 15 lutego 2023 r. brakiem obrazu z kamery umieszczonej w toalecie, podłączonej do rejestratora nr 5 w budynku warsztatów.

Kierownik jednostki w związku ze stwierdzeniem podczas oględzin systemu monitoringu braku obrazu z kamery poinformował, że awaria została usunięta przez pracownika współpracującego z ZP w ciągu godziny od momentu przekazania informacji. Ponadto za pośrednictwem elektronicznej tablicy informacyjnej przypomniano pracownikom ochrony o konieczności każdorazowego zgłaszania awarii monitoringu.

(akta kontroli, str. 132-143,295,169-188,1217-1231, 1526)

10. Zapisy przebiegu służby nocnej z dnia 25 stycznia 2023 r. były prowadzone w sposób nierzetelny co potwierdza porównanie tych zapisów z zapisami monitoringu (wskazanymi w protokole oględzin obrazu rzeczywistego i utrwalonych zapisów systemu monitoringu ZP z dnia 28 lutego 2023 r.):

- a. czas obchodu nie zgadzał się z zapisami w księdze służby, tj. w księdze służby nocnej w ZP z dnia 25/26 stycznia 2023 r. wskazano godziny kontroli pracownika ochrony: 22⁰⁰, 0⁰⁰, 2⁰⁰, 4⁰⁰, 5⁰⁰, 6⁰⁰, natomiast na nagraniu odnotowano: 7³⁴, 22⁰³, 23⁵⁸;
- b. sześć obchodów zadeklarowanych w księdze przebiegu służby nocnej nie miało potwierdzenia w zarejestrowanym obrazie, tj. w którym widniały cztery obchody, co było działaniem nierzetelnym.

(akta kontroli, str. 295-299)

W wyniku badania zapisów dokonanych w księgach przebiegu służb ochrony, (z dwóch miesięcy styczeń i wrzesień z lat 2019-2021 i styczeń 2022 r.), pod kątem dokumentowania w nich wywiązywania się z obowiązków przez strażników przejmujących zmianę w ochronie, stwierdzono, że:

- a. podczas żadnej służby nie odnotowywano sprawdzenia stanu zabezpieczeń techniczno-obronnych;
- b. nie odnotowano informacji czy na posterunku zewnętrznym znajdują się zastępcze źródła światła, czy wartownik zapoznał się z dokumentacją znajdującą się na posterunku, czy przejął indywidualne wyposażenie od pracownika zdającego zmianę, w szczególności środki łączności, alarmowania i zestawu kluczy, czy zawiadomił niezwłocznie dyrektora ZP o uchybieniach godzących w bezpieczeństwo ZP, wpisy dotyczące godzin przeprowadzanych obchodów dokonywane były w pełnych godzinach;
- c. zapisy zamieszczone w księgach ograniczały się jedynie do ogólnej adnotacji o przebiegu służby, wskazania nazwisk strażników, którzy pełnili danego dnia służbę wraz z godzinami dokonywania przez nich odchodów.

Osobami odpowiedzialnymi za powyższą nieprawidłowość była Dyrektor, która zgodnie z § 6 ust. 3 Regulaminu organizacyjnego ZP zapewniała warunki niezbędne do realizacji zadań zakładu poprawczego oraz pracownicy ochrony, którzy zgodnie z zakresami swoich obowiązków mieli obowiązek prowadzenia księgi służby i pozostałej dokumentacji. Z wyjaśnień Dyrektora wynika, że w trakcie przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego wychowawca pełniący dyżur nocny wskazał, że podczas pełnienia dyżuru nocnego rozładował mu się zegarek. Po podłączeniu go do ładowarki urządzenie przywróciło ustawienia fabryczne i nastąpiło przesunięcie czasu o jedną godzinę. Wypełniając dokumentację nie zauważył tej zmiany, ponadto kontrola przeprowadzona została zgodnie z zaleceniami co dwie godziny. Pracownik wyjaśnił, że nieświadomie wpisywał inne godziny kontroli. Skutkiem powyższej nieprawidłowości jest nierzetelne i niezgodne ze stanem faktycznym prowadzenie ksiąg służby nocnej.

(akta kontroli, str. 299-593)

Dyrektor wskazała również, że w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, w przypadku jakichkolwiek zastrzeżeń pracownicy ochrony umieszczają w księdze przebiegu służby adnotację „bez uwag”. Jeżeli występowały awarie były one niezwłocznie zgłaszane na druku awarii dostępnym w dyżurce oraz sekretariacie ZP. Wykonywanie obowiązków przez pracowników ochrony weryfikowane było na bieżąco przez kadrę kierowniczą ZP. Wszelkie uwagi, co do pracy pracowników ochrony przekazywane i wyjaśniane były w trakcie rozmów niezwłocznie po stwierdzeniu uchybień. Ponadto polecenia przekazywane były do pracowników ochrony za pomocą wewnętrznej Tablicy ogłoszeń. W związku z zaistniałą sytuacją podjęto działania naprawcze w postaci wystosowania do pracowników ochrony pisma, przypominającego o sposobie dokumentowania czynności służbowych. Ponadto ustalono, że kadra kierownicza każdorazowo po kontroli księgi przebiegu służby, będzie odnotowywała ten fakt w księdze.

Zdaniem NIK, Dyrektor nie sprawowała należytego nadzoru nad sposobem prowadzenia zapisów dokonanych w księgach przebiegu służb pracowników ochrony.

(akta kontroli, str. 1217-1231, 1425-1431, 1526)

OCENA CZĄSTKOWA

W ZP opracowano plan ochrony adekwatny dla półotwartego systemu ochrony. Sposób zapewnienia bezpośredniej łączności pomiędzy ZP a Komendą Miejską Policji w Gdańsku oraz Plan zabezpieczenia ZP, uzgodniono po terminach określonych w § 13 i 14 rozporządzenia MS w sprawie sposobu współdziałania z Policją.

Zapisy monitoringu utrwalone na wideorejestratorach przechowywane były w okresach niezgodnych z ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji. W ZP zapewniono obsadę kadrową podczas pełnienia służby pracowników ochrony, jednak nierzetelnie dokumentowano czynności wykonywane przez pracowników ochrony, w tym dokonywane przez nich kontrole zabezpieczeń techniczno-ochronnych. W ZP nie było izb izolacyjnych spełniających warunki określone w rozporządzeniu w sprawie celi zabezpieczającej i Izby izolacyjnej. Izby przejściowe były prawidłowo wyposażone, a ich zabezpieczenia techniczno-ochronne były zgodne z planem ochrony. Obiekty budowlane wchodzące w skład ZP objęte były okresowymi kontrolami wymaganymi przez przepisy prawa budowlanego, a ich wyniki wskazywały na zadowalający stan budynków, niezagrożający bezpieczeństwu ich użytkowania.

OBSZAR

2. Działalność resocjalizacyjna w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich i okręgowych ośrodkach wychowawczych.

Opis stanu faktycznego

2.1 Działalność resocjalizacyjna ZP prowadzona była w oparciu o plany pracy, o których mowa w § 12 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. oraz § 34 ust. 1 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP z 2022 r. przyjmowane na poszczególne lata objęte kontrolą. Ww. plany zostały opracowane przez Dyrektora przy współpracy z nauczycielami zajmującymi stanowiska kierownicze w Zakładzie oraz zaopiniowane przez Radę Zakładu.

W Rocznych planach pracy⁴⁸ uwzględniono udzielanie wychowankom i ich rodzicom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a samym wychowankom pomocy psychiatrycznej, co było zgodne z § 12 ust. 3 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. Plan pracy na rok szkolny 2022/2023 został przyjęty 13 września 2022 r., tj. po wejściu w życie rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP z 2022 r. W Planie tym uwzględniono wszystkie elementy wskazane w § 34 ust. 3 rozporządzenia w sprawie funkcjonowania ZP z 2022 r.

(akta kontroli, str. 1241-1295)

2.2 W okresie objętym kontrolą, w ZP udzielano pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz psychiatrycznej. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym ZP, zadania w tym zakresie realizował zespół diagnostyczno-korekcyjny, do którego należała m.in.: opieka psychologiczna i pedagogiczna nad wychowankami przebywającymi w ZP, wsparcie i pomoc psychologiczna w procesie adaptacji wobec wychowanków nowo przybywających do placówki, diagnoza indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych wychowanków oraz formułowanie sposobów i planów pracy z nimi, opracowywanie indywidualnych planów resocjalizacji z udziałem wychowanków i innych pracowników zakładu oraz ich modyfikacja. W skład zespołu diagnostyczno-korekcyjnego wchodził: pedagog, psycholog i specjalista lekarz psychiatra.

W ZP wprowadzono również uregulowanie wewnętrzne określające procedurę udzielania nieletniemu pomocy psychologiczno-pedagogicznej⁴⁹. Na jej podstawie pomocy psychologiczno – pedagogicznej udzielać mieli psycholog, pedagog i specjalista lekarz psychiatra. Udzielana pomoc obejmowała zróżnicowany zakres działań

⁴⁸ Na rok szkolny 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 i 2021/2022.

⁴⁹ Procedura postępowania w tym zakresie została wprowadzona w dniu 01.09.2010 r. „Procedura udzielania nieletniemu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Zakładzie Poprawczym w Gdańsku – Oliwie.

psychologicznych obejmujący promocję zdrowia w zakresie upowszechniania wiedzy psychologicznej poprzez zajęcia edukacyjne, prewencję, poradnictwo psychologiczne, interwencję kryzysową, psychoterapię i resocjalizację. Pomoc pedagogiczna łączyła się m.in. z diagnozą przyczyn i źródeł niepowodzeń szkolnych, formułowaniem wniosków i zaleceń, motywowaniem wychowanków do kontynuacji nauki, pomocy w zakresie reorientacji zawodowej.

(akta kontroli, str. 1296-1354)

Liczba osób zatrudnionych w ZP na stanowiskach pedagoga i psychologa, w poszczególnych latach, wynosiła od dwóch do trzech⁵⁰. Placówka zatrudniała również w tym okresie lekarza psychiatrę, do obowiązków którego należało m.in. udzielanie porad lekarskich wychowankom ZP.

(akta kontroli, str. 99, 1296)

W okresie objętym kontrolą w ZP na jednego psychologa przypadło od czterech (styczeń 2023 r.) do 15 (czerwiec 2021 r.) wychowanków, natomiast na jednego pedagoga przypadło od ośmiu (styczeń 2023 r.) do 25 (czerwiec 2019 r.⁵¹). Osoby te posiadały odpowiednie kwalifikacje, tj. odpowiednie studia wyższe z zakresu psychologii, pedagogiki resocjalizacyjnej, lekarza specjalisty psychiatrii i były zatrudnione na podstawie umowy o pracę.

Zgodnie z wyjaśnieniem Dyrektora, pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana była na bieżąco, zgodnie z potrzebami wychowanków. Nie odnotowano przypadku, w którym nieletni musieli czekać na jej udzielenie dłużej niż dwa dni.

(akta kontroli, str. 1296)

Przeprowadzone w dniu 17 lutego 2023 r. oględziny potwierdziły, że do udzielania wychowankom ZP indywidualnej pomocy psychologiczno-pedagogicznej wykorzystywano cztery pomieszczenia, tj. gabinet pedagoga znajdujący się na parterze budynku, salę terapeutyczną znajdującą się na pierwszym piętrze oraz dwa gabinety psychologów znajdujące się na drugim piętrze budynku głównego ZP. Z pomieszczeń korzystało dwóch psychologów i jeden pedagog, a gabinety pozwalały zachować poufność udzielanych konsultacji.

(akta kontroli, str. 144-168)

2.3 W wyniku badania dokumentacji 10 wychowanków⁵² przyjętych do ZP w okresie objętym kontrolą stwierdzono, że zgodnie z § 59 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. w zakładzie poprawczym proces resocjalizacji wychowanka prowadzono w oparciu o indywidualną diagnozę i indywidualny plan resocjalizacji (dalej: IPR) opracowany przez pedagoga i psychologa z udziałem wychowanka i innych pracowników zakładu. Przy opracowaniu IPR-ów udział brali psycholog, wychowawca, pedagog. Wychowankowie nie odmówili współdziałania przy opracowywaniu tego dokumentu. Dla dziewięciu wychowanków IPR opracowano w terminie jednego dnia od daty ich przybycia do Zakładu, natomiast dla jednego opracowany został w terminie dwóch dni. Indywidualne plany resocjalizacji były modyfikowane wraz z przebiegiem procesu resocjalizacji zgodnie z § 59 ust. 5 ww. rozporządzenia, nie rzadziej niż co 6 miesięcy. Podejmowano działania zmierzające do nawiązania współpracy z rodziną nieletniego i innymi osobami w celu doprowadzenia do jego integracji społecznej oraz do usamodzielnienia się.

⁵⁰ 2019 r. - według stanu na dzień 30 czerwca trzy osoby (dwóch psychologów i jeden pedagog); trzy osoby według stanu na 31 grudnia (dwóch psychologów i jeden pedagog); - 2020 r. - według stanu na dzień 30 czerwca trzy osoby (dwóch psychologów i jeden pedagog); dwie osoby według stanu na dzień 31 grudnia (jeden psycholog, jeden pedagog); - 2021 r. - według stanu na dzień 30 czerwca dwie osoby (jeden psycholog, jeden pedagog), trzy osoby na dzień 31 grudnia (dwóch psychologów i jeden pedagog); - 2022 r. - według stanu na dzień 30 czerwca trzy osoby (dwóch psychologów i jeden pedagog); trzy osoby na dzień 31 grudnia (dwóch psychologów i jeden pedagog); - 2023 r. - według stanu na dzień 31 stycznia trzy osoby (dwóch psychologów i jeden pedagog).

⁵¹ W 2019r. zatrudniony był w wymiarze 6 godz. tygodniowo pracownik pedagog resocjalizacyjny do pracy z wychowankami - absolwentami w celu realizowania przez nich wolontariatu.

⁵² Do badań kontrolnych wybrano wychowanków, którzy najdłużej przebywali w ZP w Gdańsku - Oliwie.

Analogiczne zasady postępowania określone zostały w § 17 ust. 1 i 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 sierpnia 2022 r. w sprawie pobytu nieletnich w zakładach poprawczych⁵³, które weszło w życie 9 września 2022 r. W ZP nie utworzono wewnętrznych procedur w ww. zakresie.

(akta kontroli, str. 1314, 1355)

2.4 ZP wywiązywał się z obowiązku informowania rodziców (opiekunów) co najmniej dwa razy w roku o postępach w resocjalizacji stosownie do postanowień § 60 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. a następnie od września 2022 r. - § 19 rozporządzenia w sprawie pobytu nieletnich w ZP z 2022 r. Rodzice bądź opiekunowie prawni 10 wychowanków ZP, których dokumentacja została objęta badaniem kontrolnym, byli informowani dwa razy w roku o postępach w resocjalizacji nieletnich. Badanie dokumentacji nieletnich przebywających w ZP wykazało, że informacje o postępach w resocjalizacji odnotowano w formie zapisu w dokumentacji wychowanków (w postaci notatek z rozmów przeprowadzanych z rodzicami m.in. w trakcie odwiedzin w ZP czy też rozmów telefonicznych).

Dyrektor wskazała, że informacje o zachowaniu nieletnich przekazywane były rodzicom wychowanków na bieżąco w formie telefonicznej oraz podczas odwiedzin na terenie ZP. Informacje te przekazywane były przez Zespół Diagnostyczno – Korekcyjny, wychowawców oraz zespół kierowniczy placówki. Rodzice wychowanków mieli również dostęp do dziennika elektronicznego Librus, co pozwalało im na bieżące śledzenie postępów edukacyjnych swoich dzieci. Ponadto Dyrektor zobowiązała od 2023 roku, pracowników do przekazywania informacji rodzicom o postępach w resocjalizacji, w tym w nauce oraz zachowaniu nieletnich w formie pisemnej. W dniu 6 lutego 2023 r. wysłano takie informacje do rodziców wychowanków.

(akta kontroli, str. 1232-1240, 1355)

2.5 W okresie objętym kontrolą w ZP organizowano dla wychowanków wyjścia i wycieczki o charakterze sportowo-rekreacyjnym oraz oświatowo-kulturalnym. W latach 2019-2023 (do 31 stycznia) zorganizowano łącznie 119 takich wycieczek. I tak odbyło się:

- w 2019 r. 30 wyjść, w tym 12 wyjść o charakterze sportowo-rekreacyjnym, 16 wyjść o charakterze oświatowo-kulturalnym i dwie wycieczki;
- w 2020 r. 33 wyjścia, w tym 21 wyjść o charakterze sportowo-rekreacyjnym, dziewięć wyjść o charakterze oświatowo-kulturalnym oraz trzy wycieczki;
- w 2021 r. 28 wyjść, w tym 12 wyjść o charakterze sportowo-rekreacyjnym, 12 wyjść o charakterze oświatowo-kulturalnym i cztery wycieczki;
- w 2022 r. 28 wyjść, w tym dziesięć wyjść o charakterze sportowo-rekreacyjnym, 13 wyjść o charakterze oświatowo-kulturalnym i pięć wycieczek.

W 2023 r. (do 31 stycznia) nie zorganizowano żadnych wyjść o charakterze sportowo-rekreacyjnym oraz oświatowo - kulturalnym.

Wychowankowie mieli możliwość wykonywania pracy na rzecz środowiska otwartego, w oparciu o ideę wolontariatu – współpraca z Domem Pomocy Społecznej w Gdańsku, Domem Dziecka w Gdańsku oraz realizacji szkoleń kursowych.

(akta kontroli, str. 1232-1240)

W wyniku badania dokumentacji 10 wychowanków przebywających w ZP stwierdzono, że:

- liczebność grup wychowawczych oraz oddziałów szkolnych, do których przypisano wychowanków nie przekraczała w latach szkolnych 2019/2020, 2020/2021 oraz 2021/2022 maksymalnej liczebności określonej w § 5 ust. 5 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001r. oraz w roku szkolnym 2022/2023 maksymalnej liczebności określonej w § 28 pkt 1 rozporządzenia w sprawie ZP z 2022r., tj. w szkole od dwóch do sześciu wychowanków, natomiast w internacie od trzech do 10 wychowanków.

⁵³ Dz. U. poz. 1891, dalej rozporządzenie w sprawie pobytu nieletnich w ZP z 2022 r.

- ośmiu z dziesięciu wychowanków uczestniczyło w wyjściach poza teren ZP. Najczęściej były to wyjścia o charakterze oświatowo – kulturalnym oraz sportowym;
- dwóch⁵⁴ z 10 badanych wychowanków nie brało udziału w wyjazdach i wyjściach poza teren ZP. Jeden z wychowanków z powodu krótkiego pobytu w zakładzie do czasu udzielenia pierwszej przepustki, z której nie powrócił. Natomiast drugi z uwagi na dwa niepowroty oraz zachowanie nie pozwalające na udzielenie nagrody w formie wyjścia poza ZP. Pomimo braku możliwości udziału w wyjazdach i wyjściach poza teren ZP, wychowankowie uczestniczyli w formach zajęć o charakterze sportowym i kulturalnym na terenie ZP.

(akta kontroli, str. 1232-140, 1355)

2.6 W okresie objętym kontrolą w ZP w latach szkolnych 2019/2020, 2020/2021 i 2021/2022, udzielono łącznie 1142 nagród i zastosowano 129 środków dyscyplinarnych, tj.:

- w roku szkolnym 2019/2020 udzielono 311 nagród (w tym najczęściej przyznana nagroda to pochwała – 64 przypadki) oraz 50 środków dyscyplinarnych;
- w roku szkolnym 2020/2021 udzielono 486 nagród (w tym najczęściej przyznana nagroda to pochwała – 92 przypadki) oraz 39 środków dyscyplinarnych.
- w roku szkolnym 2021/2022 udzielono 345 nagród (w tym najczęściej to pochwała - 171 przypadków) oraz 40 środków dyscyplinarnych.

Najczęściej przyznawaną nagrodą była w latach 2019/2020, 2020/2021 oraz w roku 2021/2022 pochwała.

Badanie dokumentacji 10 wychowanków wykazało, że w latach szkolnych 2019/2020, 2020/2021 i 2021/2022, 2022/2023 przyznano im łącznie 667 nagród (najczęściej były to przepustka - 123, pochwała – 207, podwyższenie kieszonkowego – 72, nagroda rzeczowa – 50, urlop – 53) oraz 66 środki dyscyplinarne (najczęściej były to upomnienie - 39, nagana - osiem, zawiadomienie sądu rodzinnego o niewłaściwym zachowaniu wychowanka - 16).

Szczegółowej analizie poddano 33 wnioski zastosowane wobec 10 wychowanków, tj. 20 wniosków o przyznanie nagrody i 13 wniosków o zastosowanie środków dyscyplinarnych, w wyniku której stwierdzono, że:

- nagrody przyznano 10 badanym wychowankom⁵⁵ (analizą objęto po 2 wnioski o przyznanie nagrody), natomiast środki dyscyplinarne siedmiu⁵⁶;
- przyznanie nagród i środków dyscyplinarnych odbywało się na piśmie, wniosek dołączany był do akt osobowych wychowanków, we wszystkich przypadkach wskazano przyczyny przyznania nagrody/środka dyscyplinarnego;
- zapisy w aktach osobowych wychowanków w tych sprawach były tożsame z zapisami w księdze ewidencji nagród i księdze ewidencji środków dyscyplinarnych. - za jedno wykroczenie stosowano zawsze jeden środek dyscyplinarny,
- z wnioskiem występowało niezwłocznie po zaistniałym zdarzeniu; każdorazowo przed zastosowaniem środka dyscyplinarnego przeprowadzane były rozmowy wyjaśniające okoliczności zdarzenia; następnie Dyrektor podejmował decyzję o zastosowaniu środka dyscyplinarnego;
- wychowankowie zostali powiadomieni o przyznanej nagrodzie i środku dyscyplinarnym oraz pouczeni o prawie do złożenia skargi do sądu rodzinnego sprawującego nadzór nad zakładem.

(akta kontroli, str. 1232-140, 1355)

2.7 ZP współpracował z instytucjami powołanymi do udzielania pomocy w usamodzielnianiu się wychowanków oraz wywiązał się ze swoich obowiązków

⁵⁴ Wychowanek W6 i W8.

⁵⁵ Wychowanek W1, W2, W3, W4, W5, W6, W7, W8, W9, 10.

⁵⁶ Wychowanek W1, W2, W3, W5, W6, W8 i W10.

w związku ze zwolnieniem nieletniego. W ZP prowadzone były zajęcia w ramach przygotowania wychowanków do usamodzielnienia, na bieżąco ZP współpracował z właściwymi sądami (wywiady środowiskowe diagnozujące środowisko rodzinne nieletnich, ich funkcjonowanie podczas przepustek i urlopów oraz możliwość powrotu wychowanków do środowiska rodzinnego), Policją (wywiady dotyczące funkcjonowania nieletnich w czasie pobytów na urlopiach i przepustkach – pod kątem powrotności na drogę przestępczą). W ramach opracowywanego Indywidualnego Planu Usamodzielnienia pedagog współpracował z ośrodkami pomocy społecznej/powiatowymi centrami pomocy rodzinie wg właściwości zamieszkania wychowanków. ZP współpracował również z Fundacją „FOSA” w ramach realizacji projektu „System aktywizacji społeczno-zawodowej w Gdańsku – komponent aktywnej integracji”. W ramach współpracy prowadzone były zajęcia grupowe dla wychowanków z zakresu umiejętności społecznych i zawodowych niezbędnych do zwiększenia aktywności oraz samodzielności. Podejmowano tematy związane z emocjami, sposobami wyrażania i radzenia sobie z nimi, z samooceną, komunikacją czy sytuacjami konfliktowymi. W celu przygotowania wychowanków do aktywności zawodowej po opuszczeniu zakładu przybliżano im zasady i możliwości panujące na rynku pracy oraz odkrywano ich predyspozycje do wykonywania konkretnych zawodów. ZP współpracował również z Urzędem Miejskim w Gdańsku (w celu uzyskania meldunku tymczasowego, wyrobienia dowodu osobistego), Wydziałem Komunikacji Urzędu Miejskiego w Gdańsku (w celu założenia profilu kierowcy niezbędnego do wyrobienia prawa jazdy), a także pracodawcami na terenie Trójmiasta (w celu podejmowania przez wychowanków pracy), szkołami – w celu podniesienia poziomu wykształcenia wychowanków oraz organizatorami kursów zawodowych – w celu uzyskania kwalifikacji, zdobycia umiejętności.

(akta kontroli, str. 1232-1240, 1340-1354)

W wyniku badania dokumentacji 10 wychowanków⁵⁷ ZP, którzy opuścili ZP w okresie objętym kontrolą stwierdzono, że we wszystkich przypadkach Dyrektor zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielenia pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie⁵⁸ poinformował właściwych kierowników powiatowych centrów pomocy rodzinie/miejskich ośrodków pomocy rodzinie o wychowankach, którzy w kolejnym roku kalendarzowym osiągną pełnoletność i ich planowanym usamodzielnieniu. ZP gromadził informacje o potrzebach wychowanka po zwolnieniu, udzielał wychowankom w udokumentowanej formie informacji o których mowa w § 80 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie ZP z 2001 r. ZP nie udzielał pomocy finansowej lub materialnej wychowankom w związku z opuszczeniem placówki.

(akta kontroli, str. 1355)

Zgodnie z wyjaśnieniem Dyrektor, w okresie objętym kontrolą wychowankowie ZP będący uczniami Szkoły Branżowej I Stopnia mieli możliwość kształcenia w dwóch zawodach: ślusarz oraz stolarz. Dodatkowo uczniowie szkoły podstawowej mieli możliwość w ramach przysposobienia do pracy w zawodzie uczyć się w zawodzie ceramik. Umożliwiano również nieletnim naukę poza zakładem (licea, licea zawodowe). Organizowano również kursy: operator wózków widłowych, barista, kursy prawa jazdy, trener personalny, brukarz. W Szkole Branżowej I Stopnia nauczano jednego zawodu - ślusarz. Próby pozyskania pracownika pedagogicznego do nauczania zawodu stolarz nie powiodły się z uwagi na brak nauczycieli tego zawodu na rynku pracy.

akta kontroli, str. 1232-1240, 1355)

2.8 W latach 2019 - 2022 wydatki ZP wyniosły odpowiednio: 5 366,1 tys. zł; 5 677,9 tys. zł; 5 900,5 tys. zł; 6 209,6 tys. zł, w tym m.in.: wynagrodzenia osobowe pracowników

⁵⁷ W1, W2, W9, W10, W11, W12, W13, W14, W15, W16.

⁵⁸ Dz.U. poz. 954

wynosiły odpowiednio 1 161 tys. zł; 1 213,6 tys. zł; 1 280 tys. zł; 1 418 tys. zł. Wydatki na zakup materiałów i wyposażenia wyniosły odpowiednio 345 tys. zł; 274,9 tys. zł; 139,7 tys. zł; 225 tys. zł, natomiast na zakup usług remontowych odpowiednio 121,4 tys. zł; 115,5 tys. zł; 94 tys. zł; 101,5 tys. zł. Wydatki na zakupy inwestycyjne wyniosły odpowiednio 11,9 tys. zł; 36,2 tys. zł; 24,8 tys. zł; 84,9 tys. zł.

(akta kontroli str. 94- 98, 103-114)

Wysokość wydatków poniesionych w roku na jednego wychowanka w ZP (przy uwzględnieniu średniego stanu ewidencyjnego w danym roku kalendarzowym) wyniosła w⁵⁹: 2019 r. 287,6 tys. zł, w 2020 r. 429,3 tys. zł, w 2021 r. 398,9 tys. zł oraz w 2022 r. 682 tys. zł.

(akta kontroli str. 103)

2.9 Na dzień 27 stycznia 2023 r., w ZP łączne zatrudnienie wynosiło 47,92 etatów. 13,25 etatów to pracownicy ochrony; 17,92 to pracownicy pedagogiczni; trzy etaty pedagogów i psychologów; 13,75 etatów pozostałych pracowników.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Działalność resocjalizacyjna w ZP prowadzona była w sposób prawidłowy. Zatrudniono kadrę posiadającą kwalifikacje do prowadzenia działalności resocjalizacyjnej. ZP współpracował z instytucjami powołanymi do udzielania pomocy w usamodzielnianiu się wychowanków oraz wywiązał się ze swoich obowiązków w związku ze zwolnieniem nieletniego. Dla każdego wychowanka przygotowano indywidualną diagnozę i indywidualny plan resocjalizacji. Rodzicom co najmniej dwa razy w roku przekazywano informacje o zachowaniu wychowanków przebywających w ZP.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Dostosowanie dwóch pomieszczeń do funkcji izby izolacyjnej.
2. Zapewnienie wstępnego badania lekarskiego nie później niż w terminie 48 godzin od umieszczenia nieletniego w izbie adaptacyjnej.
3. Rzetelne i zgodne ze stanem faktycznym prowadzenie ksiąg służby dziennej i nocnej.
4. Niezwłoczne przekazywanie do DSRiN informacji dotyczących wydarzeń nadzwyczajnych.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2

⁵⁹ Średni stan ewidencyjny wychowanków wynosił w: 2019 r. 18,66; w 2020 r. 13,23; w 2021 r. 14,80; w 2022 r. 9,11 – dane z rocznych ocen z przebiegu wykonywania zadań oraz dochodów i wydatków przekazywanych do Ministerstwa Sprawiedliwości. Wysokość wydatków na jednego nieletniego liczona według metodologii: suma wydatków Placówki dzielona przez średni stan ewidencyjny w okresie sprawozdawczym.

ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia maja 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

Dyrektor

Kontroler
Agata Bloch
Specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis

.....
podpis

Kontroler
Piotr Lewandowski
Doradca techniczny

.....
podpis